

Давыденко А. Языковой аспект выражения немецкой ментальности в текстах немецких народных бытовых сказок.

В статье рассматривается языковой аспект отражения влияния исторических факторов на формирование немецкой ментальности в текстах немецких народных бытовых сказок. Устанавливаются и интерпретируются лингвокультурные характеристики текстов немецких народных бытовых сказок: исторических факторов, которые повлияли на формирование немецкой ментальности, и которые отображаются в немецкой народной бытовой сказке как продукте национальной лингвокультуры.

Ключевые слова: немецкая народная бытовая сказка, ментальность, лингвокультура, концепт.

Davydenko A. Linguistic Aspect of Representation of the German Mentality in the Texts of German Folk Household Tales.

The article deals with the linguistic aspect of representation of the German mentality in the texts of German folk household tales. The linguocultural features of the German folk household tales are established and interpreted: the historical factors that have influenced the formation of the German mentality and are displayed in the German folk household tale as a product of the national linguoculture.

Key words: German folk household tale, mentality, linguoculture, concept.

Інна Доля
(Вінниця)

УДК 811.112

ВПЛИВ ГЕНДЕРНОГО ФАКТОРУ НА ІНТОНАЦІЙНУ ВАРІАТИВНІСТЬ ПОЗИТИВНИХ ТА НЕГАТИВНИХ ОЦІННИХ ВИСЛОВЛЕНЬ В АНГЛОМОВНОМУ СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАТИВНОМУ РАДІОДИСКУРСІ

У статті представлено результати акустичного аналізу інтонаційної організації позитивних та негативних оцінних висловлень на матеріалі англomовного радіодискурсу. Діаграми унаочнюють доведену залежність інтонаційної організації оцінних висловлень від гендерного чинника. Статистичні дані вказують на достовірність отриманих показників.

Ключові слова: оцінні висловлення, інтонаційна варіативність, гендерний фактор, тональні, динамічні, темпоральні показники, акустичний аналіз.

Аналіз досліджень гендерного аспекту вказує на те, що результати вивчення відмінностей між мовленням чоловіків і жінок щодо частоти вживання тієї чи іншої мовної одиниці можуть значно відрізнитись у різних мовних спільнотах. Фактор статі визнано важливим у системі інших параметрів, тому що представники різних статей, на відміну від представників різних етнічних, соціальних, професійних та інших груп, перебувають в умовах постійного та безпосереднього спілкування. Відомо, що для кожного мовця вибір мови, стилю, граматичної, просодичної або лексичної одиниці зумовлений ситуацією, жанром мовлення або такими ознаками, як соціальний статус співрозмовника, його вік та стать [4, с. 263].

Звичайно ж, мовленнєва поведінка людей виявляється в стереотипах, пов'язаних із гендером. Гендерний аналіз дає можливість відійти від традиційних трактувань мовних явищ, а також описати мовний матеріал, що складає оцінний тезаурус, із погляду уявлень про поняття «чоловіче» і «жіноче», що є компонентом культури суспільства і піддається постійним змінам у ході історичного розвитку [1; 6].

До стереотипів відносять думки про емоційність жінок, їхній високий голос, широкий діапазон, швидкий темп мовлення. Щодо темпоральних особливостей мовлення показовим і, в той же час, суперечливим виявився результат експерименту, в якому вивчалась залежність темпу мовлення від інтелекту. З'ясовано, що у жінок високого освітнього рівня більші

вiдрiзки мовлення мiж паузами, нiж у менш освiдчених, але при цьому i тi, i iншi за цим показником перевищують чоловiкiв iз високим iнтелектуальним рiвнем [5]. Iснує думка, що жiнки схильнi супроводжувати будь-яку iнформацiю емоцiями, причому, це не лише не обмежується бiльшим вiд чоловiкiв використанням експресивної лексики, а й розповсюджується на весь словник через конструкцiї експресивного синтаксису та iнтонацiї [2].

На думку Н.І. Формановської [3], жiнки частiше вибирають форми зi зменшувально-ласкавими суфiксами, будують оцiннi й емоцiйно-експресивнi висловлення, iх мовлення м'якше, вони рiдше, нiж чоловiки, використовують грубi висловлення. В iнтонацiйному оформленнi чiтко проявляються типово жiночi i чоловiчi риси в iнтонацiї. Таким чином, i вибiр тем для розмови, i засоби мовленнєвого оформлення цих тем дають можливiсть розрiзняти мовцiв за статевою належнiстю.

На протипагу жiнкам, чоловiки частiше виражають негативнi емоцiї, в той час, як жiнки обмеженi певними соцiальними нормами. Жiнок вiдрiзняє значно бiльша експресивнiсть при передачi позитивних емоцiй, нiж негативних. Вони скорiше виражають любов, нiжнiсть, проте стриманi у гнiвi, роздратованостi, висловленнi негативного ставлення до спiврозмовника [7].

За Ч. Креймером [6, с.157] чоловiчому мовленню притаманнi наполегливiсть, вимогливiсть (demanding voice), авторитарнiсть, прагнення захопити iнiцiативу в розмовi (dominating speech), агресивнiсть (aggressive speech), а жiночому - зацiкавленiсть, увага до спiврозмовника (concern the listener), приязнiсть (friendly speech), м'якiсть, делiкатнiсть (gentle speech) i т.д. Всi цi риси мiстять в собі iнформацiю про вiдповiдне використання як лексичних засобiв, так i просодичних. Iншi особливостi – збiльшення гучностi (loud speech), високий рiвень голосового тону (high pitch – характернi чоловiчому мовленню), широкий дiапазон темпоральних i мелодiйних модифiкацiй (wide range in rate and pitch – риси жiночого мовлення) є виключно характеристиками просодiї.

На сьогоднiшнiй день, дослiдження гендерного фактору в мовленнi є актуальним та перспективним. Є питання, якi не отримали достатнього висвiтлення i потребують дослiдження. **Завдання** нашого дослiдження полягає у виявленi впливу гендерного чинника на iнтонацiйну варiативнiсть позитивних та негативних оцiнних висловлень в англomовному соцiально-iнформативному радiодискурсi. За даними, отриманими внаслiдок акустичного аналізу, визначимо середнi значення тональних, динамiчних та темпоральних показникiв iнтонацiї.

Тональнi показники

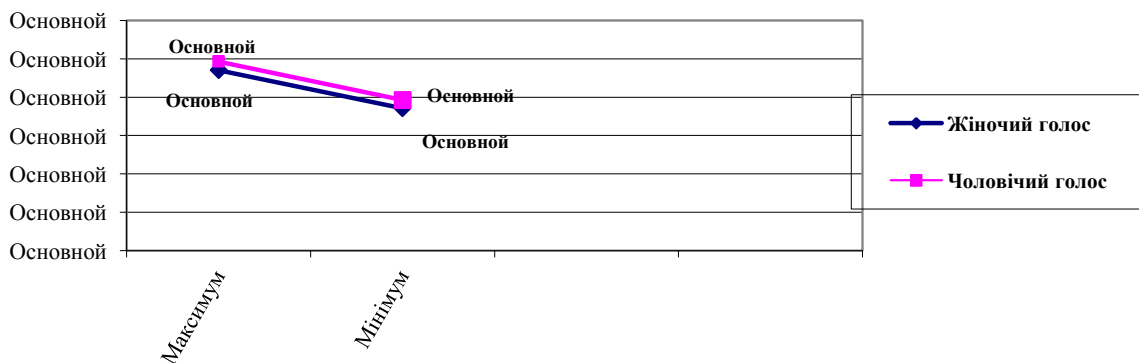

Рис. 1 Середнi значення максимуму та мiнимуму ЧОТ у позитивних оцiнних висловленнях (%)

Дiаграми зiставлення середнiх значень показникiв максимуму та мiнимуму ЧОТ позитивних та негативних оцiнних висловлень (Рис. 1 та Рис. 2) вказують на те, що дослiджуванi параметри вищi в чоловiкiв, нiж у жiнок. У позитивних оцiнних висловленнях середнє значення максимуму ЧОТ у чоловiкiв дорiвнює 98,6%, а в жiнок - 94,1%. У реалiзацiї

негативних оцiнних висловлень середнє значення досліджуваного параметру у чоловіків складає 99,7%, а в жінок - 94,6%.

Аналізуючи дані середніх значень показників мінімуму ЧОТ у позитивних та негативних оцiнних висловленнях, ми можемо стверджувати, що даний показник нижчий у жінок, ніж у чоловіків. Так, в актуалізації позитивних оцiнних висловлень чоловіками, мінімум ЧОТ становить 78,6%, а жінками - 74,2%. У реалізації негативних оцiнних висловлень цей параметр відповідає 78,2% у чоловіків та 73,4% у жінок.

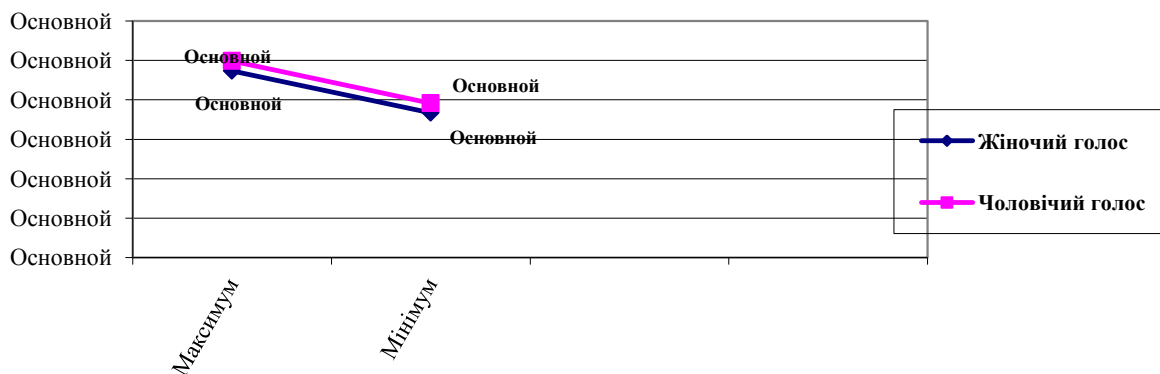

Рис. 2 Середні значення максимуму та мінімуму ЧОТ у негативних оцiнних висловленнях (%)

Динамічні показники

Розглянемо діаграми зіставлення середніх значень показників інтенсивності в інтоногрупі позитивних та негативних оцiнних висловлень актуалізованих чоловічим та жіночим голосом.

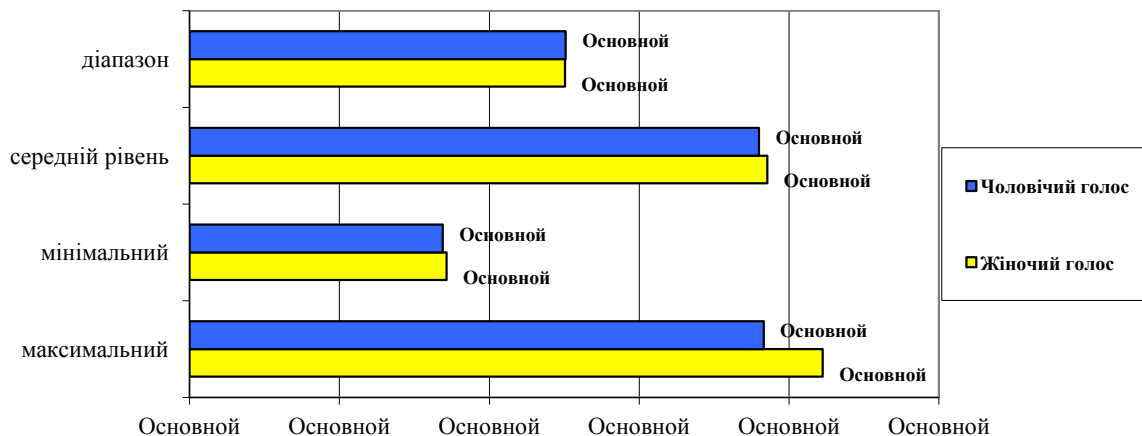

Рис. 3. Середні значення показників інтенсивності в інтоногрупі позитивних оцiнних висловлень у залежності від статі (%)

У позитивних оцiнних висловленнях (Рис. 3) найвищий показник максимального діапазону інтоногрупи (85,5%) реалізований жіночим голосом. Найнижчі дані мінімального діапазону інтенсивності складають 33,8% та належать чоловікам. Середній рівень інтенсивності вищий у жінок (77,1%), ніж у чоловіків (76%), проте, діапазон інтенсивності у жінок і чоловіків майже однаковий (50,1% та 50,2%).

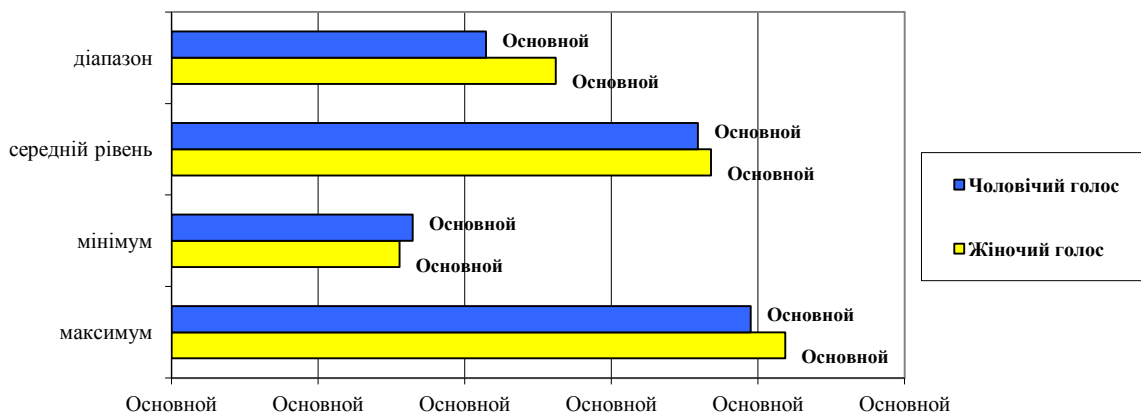

Рис. 4 Середні значення показників інтенсивності в інтоногрупі негативних оцінних висловлень у залежності від статі (%)

Середні показники максимуму інтенсивності для цього виду оцінних висловлень переважають у висловленнях, виражених жіночим голосом (83,7%). Найнижчі середні значення мінімуму інтенсивності (31,1%) зафіксовані у негативних оцінних висловленнях, також вимовлених жіночим голосом. Середній рівень інтенсивності вищий у жінок (73,6%), ніж у чоловіків (71,8%). Із графіка видно, що середні показники діапазону інтенсивності у жінок дорівнюють 52,4%, а в чоловіків - 42,9%. Отже, в актуалізації негативних оцінних висловлень середні показники інтенсивності у жінок вищі, ніж у чоловіків.

Темпоральні показники

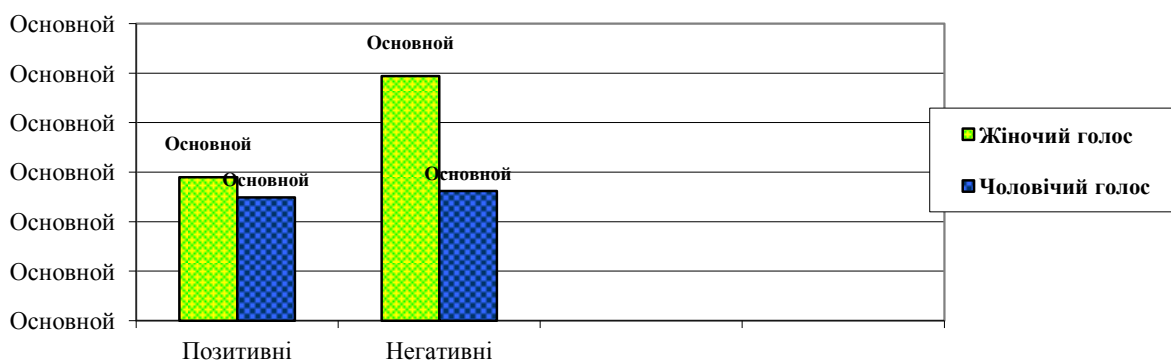

Рис. 5 Середні показники тривалості інтоногрупи в позитивних та негативних оцінних висловленнях у залежності від статі мовця (мс)

Зіставлення середніх показників тривалості позитивних та негативних оцінних висловлень, актуалізованих жіночим та чоловічим голосом (Рис. 5) показують, що висловлення, виражені жіночим голосом, довші, а чоловічим - коротші. Так, середня тривалість позитивних оцінних висловлень дорівнює 2901 мс для жінок та 2494 мс для чоловіків. В той час як в негативних оцінних висловленнях цей показник відповідає 4942 мс у жінок та майже вдвічі коротший 2619 мс у чоловіків.

Дані, представлені на Рис. 6, вказують на те, що позитивні оцінні висловлення, реалізовані чоловіками, мають більшу швидкість зміни ЧОТ (18,9 пт/с), ніж жінками (17,6 пт/с). В актуалізації негативних оцінних висловлень показники досліджуваного параметру вдвічі вищі у жінок (16,3 пт/с), ніж у чоловіків (8,7 пт/с). Таким чином, у позитивних оцінних висловленнях швидкість зміни ЧОТ менша у жінок, а в негативних - у чоловіків.

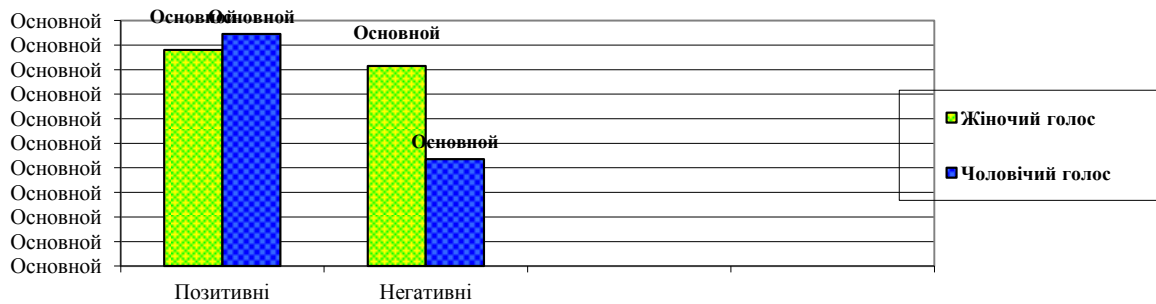

Рис. 6 Середні значення показників швидкості зміни ЧОТ у позитивних та негативних оцінних висловленнях (пт/с)

Порівняльний аналіз даних актуалізації позитивних оцінних висловлень свідчить про те, що різниця між показниками максимуму ЧОТ у жінок та чоловіків незначна, так як і між середніми значеннями мінімуму ЧОТ. Максимальний діапазон інтоногрупи вищий у висловленнях, реалізованих жіночим голосом, а мінімальний – нижчий у чоловіків, ніж у жінок. Середній рівень інтенсивності у жінок вищий, ніж у чоловіків, проте, діапазон інтенсивності практично однаковий для обох статей. Тривалість інтоногрупи позитивних оцінних висловлень довша у жіночій презентації. Середньоскладова тривалість інтоногрупи позитивних оцінних висловлень рівна у чоловіків та жінок. Тривалість термінальної ритмогрупи у чоловіків довша, ніж у жінок, як і швидкість зміни ЧОТ.

Аналіз негативних оцінних висловлень вказує на те, що показники максимуму та мінімуму ЧОТ не мають великих розбіжностей між висловленнями, реалізованими жіночим та чоловічим голосом. Динамічні показники свідчать про перевагу максимуму інтенсивності у жінок, а мінімуму - у чоловіків. Дані середнього рівня та діапазону інтенсивності вищі у жінок, ніж у чоловіків. Показники тривалості інтоногрупи вдвічі вищі у жінок у порівнянні з чоловіками. Середньоскладова тривалість інтоногрупи довша у негативних оцінних висловленнях, актуалізованих чоловічим голосом. Варто відзначити, що показники тривалості термінальної ритмогрупи майже однакові для обох статей. Швидкість зміни ЧОТ більша у жінок.

Результати статистичної обробки даних підтверджують високий рівень достовірності числових значень. Дані, отримані в дослідженні, вказують на гендерний вплив мовця на вибір ним інтонаційних засобів вираження позитивних та негативних оцінних висловлень. Перспективними вбачаємо дослідження кореляції соціального статусу мовця та його статі в просодичній організації позитивних та негативних оцінних висловлень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бессонова О. Л. Оцінний тезаурус англійської мови: когнітивний і гендерний аспекти: Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра філол. наук: 10.02.04 / Бессонова Ольга Леонідівна. - К., 2003. - 39 с.
2. Синельникова Л. Н. Введение в лингвистическую гендерологию: Материалы к спецкурсу / Л. Н. Синельникова, Г. Ю. Богданович. – Симферополь. 2001. – С. 263-269.
3. Формановская Н. И. Речевой этикет и культура общения: Науч.-попул. / Формановская Наталья Ивановна. – М. : Высш. шк., 1989. - 159 с.
4. Цапро Г. Ю. Ознаки гендерного вокабулярія / Г. Ю. Цапро // Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. Педагогіка. Психологія: Мова, освіта, культура: наукові парадигми і сучасний світ. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2002. - № 6 – С. 263-269.
5. Шевченко Т. И. Социальная дифференциация английского произношения: Монография / Т.И. Шевченко. – М. : Высш. шк., 1990. - 142 с.

6. Kramer Ch. Perceptions of female and male speech / Ch. Kramer // Language and Speech. – 1977. – Vol. 20. – Pt. 2. – P. 151- 61.
7. Lakoff R. Language and women's Place / Robin Lakoff // Language in Society. - 1973. - N 2. - P. 45-79.

Доля И. Влияние гендерного фактора на интонационную вариативность положительных и отрицательных оценочных высказываний в англоязычном социально-информативном радиодискурсе.

В статье поданы результаты акустического анализа интонационной организации позитивных и негативных оценочных высказываний на материале англоязычного дискурса. В диаграммах наглядно представлена и доказана зависимость интонационной организации оценочных высказываний от гендерного фактора. Статистические данные указывают на достоверность полученных показателей.

Ключевые слова: оценочные высказывания, интонационная вариативность, половой признак, тональные, динамические, ритмические показатели, акустический анализ.

Dolya I. Influence of Gender Factor on Intonation Variation of Positive and Negative Evaluative Statements in the English Social-Informative Radio Discourse.

The paper presents the results of an acoustic analysis of intonation of positive and negative evaluative statements in the English radio discourse. Diagrams exemplify a proven dependence of intonation of evaluative statements on gender factor. Statistical data indicate the reliability of the indicators.

Key words: evaluative statements, intonation variation, gender, pitch, dynamic, rhythm, acoustic analysis.

Олена Дудар
(Тернопіль)

УДК 811.11-112

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТИЛІСТИЧНОГО ЗАСОБУ «ВНУТРІШНЄ МОВЛЕННЯ» В ХУДОЖНЬОМУ ТЕКСТІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРЧОСТІ Т. ДРАЙЗЕРА)

Стаття присвячена дослідженню внутрішнього мовлення у художньому прозовому дискурсі. Проаналізовано репрезентацію та функції форм мовленнєво-розумової діяльності персонажа в романі Т. Драйзера «Оплот».

Ключові слова: художній прозовий дискурс, внутрішнє мовлення, внутрішній монолог, внутрішній діалог, внутрішньомовленнєві вкраплення.

Сучасні лінгвістичні дослідження спрямовані на вивчення комунікативної та прагматичної діяльності людини, що пов'язано з розвитком когнітивного напрямку в мовознавстві. Пізнання людиною навколишньої дійсності співвідноситься з породженням й сприйняттям комунікативних актів, зокрема художніх текстів. В основі наукових розробок цієї проблеми лежать ідеї О.О. Потебні, Ф. де Соссюра, М.М. Бахтіна, Н. Хомського, О.О. Леонтьєва, Л.В. Щерби, І.Р. Гальперіна, О.М. Шахнаровича, О.М. Соколова, В.П. Беляніна, Р.О. Якобсона, В.І. Голод та інших дослідників тексту як одиниці комунікації. Наукового осмислення з позицій лінгвістики потребує внутрішнє мовлення (ВМ) як спосіб екстеріоризації внутрішнього, закритого світу людини. Будучи вербалізованим інтелектуальним явищем та формою комунікативної дії, ВМ є об'єктом чисельних наукових досліджень. Із власне лінгвістичного погляду над проблемою ВМ працювало широке коло дослідників: Т.В. Ахутіна, Т.В. Базжина, О.С. Нікітіна, Л.І. Подольський, М.А. Собуцький, О.А. Стишов, Т.Ю. Гамер'ян, Л.І. Шевченко (ВМ розглядається у психолінгвістичному аспекті породження мовленнєвого висловлювання, а також у співвідношенні з мисленням); А.А. Андрієвська, І.В. Артюшков, К.С. Буркут, О.М. Гончарова, А.В. Данькова,